

Koje su naše snage?

Koje su naše slabosti?

Kakve su naše prilike?

Kuda idemo?

Vitalni

Tuzla 2012

Znaci

Fondacija tuzlanske zajednice

Maj 2013, Tuzla

Fondacija tuzlanske zajednice

Osnovana od strane građana Tuzle,

Fondacija tuzlanske zajednice je prva fondacija za razvoj lokalne zajednice u BiH koja radi u službi zajednice od 2003. godine.

Stvaranjem partnerstava sa društveno odgovornim firmama, porodicama, pojedincima i javnim institucijama, zalažemo se za razvoj dugoročnih, nezavisnih fondova koji će služiti za razvoj zajednice.

Naša vizija

Naša zajednica je perspektivna zajednica aktivnih građana koji svojim učešćem i vlastitim resursima stvaraju održivu i sigurnu budućnost za sve generacije.

Naša misija

Fondacija tuzlanske zajednice podržava učešće građana u demokratskom razvoju zajednice kroz umrežavanje i partnerstvo, uključivanje i osnaživanje mladih, te sufinansiranje građanskih inicijativa i projekata za održiv razvoj zajednice. Promocijom filantropije i volonterizma, podstičemo lokalno darivanje i udružene donacije usmjeravamo na aktivnosti za poboljšanje uslova življenja u Tuzli.

Izveštaj možete preuzeti na www.vitalni-znaci.fondacijatz.org

Uvodna riječ

Mnogi su rekli da je Tuzla poseban grad u Bosni i Hercegovini koji može, zbog svoje otvorenosti i prihvatanja različitosti, biti pozitivan primjer mnogim gradovima u našoj državi kako se njeguje suživot. Stanovnici Tuzle i njihova otvorenost su najveći resurs zajednice, jer duh zajedništva i tolerancije ih nikada nisu napustili.

Dugo vremena je Tuzla bila priznato industrijsko središte sjeveroistočne Bosne, sa najvećim stepenom zaposlenosti u ovom najmnogoljudnijem kantonu Federacije Bosne i Hercegovine. Danas se Tuzla suočava sa velikim izazovima zbog promjena koje su nastale zatvaranjem velikog dijela hemijske industrije i otvaranja novih puteva privrednog razvoja u oblasti turizma i novih tehnologija.

Iako Tuzla, kao središte tuzlanskog kantona, ima odlične predispozicije za kvalitetno življenje zbog velikog broja uređenih stambenih četvrti, dječijih igrališta i parkova, obdaništa, škola i univerziteta, te priznatog kliničkog centra i privlačnih turističkih destinacija poput slanih jezera, potrebno je još dosta raditi na stvaranju okruženja koje će podsticati građansku inicijativu i poduzetničku svijest kao osnove budućeg privrednog razvoja tuzlanske regije.

U proteklih 10 godina, Fondacija tuzlanske zajednice je razvijala programe u Tuzli, a danas i u drugim gradovima tuzlanskog kantona, koji su se bazirali na jačanju leaderskih vještina kod građana, a posebno mladih, kako bi se uhvatili u koštac sa izazovima današnjice. Sufinansirano je preko 400 lokalnih projekata i građanskih inicijativa i udruženja u iznosu od preko 700.000 KM.

Sada kada sa ponosom možemo predstaviti prvi izvještaj o kvaliteti življenja pod nazivom „Vitalni Znaci Tuzle“, nadamo se da će svi budući programi Fondacije tuzlanske zajednice biti usklađeni sa potrebama i saznanjima do kojih smo došli tokom ovog istraživanja.

Nadamo se da će objavljivanje informacije biti vodič za donošenje odluka ne samo za Fondaciju tuzlanske zajednice, nego i za druge organizacije, institucije i pojedince koje žele razvijati programe za održiv razvoj zajednice.

Zahvalni smo svima koji su nam pomogli u realizaciji istraživanja. Rezultat cijelog procesa je ovaj izvještaj koji odslikava stanje u našoj zajednici u dvanaest oblasti istraživanja. Ne bismo uspjeli bez stručnjaka koji su nam pomogli da izaberemo odgovarajuće pokazatelje stanja u zajednici za svaku odabranu oblast, niti bez građana koji su odvojili svoje vrijeme kako bi učestvovali u telefonskoj anketi, ocjenjivanju stanja po izabranim oblastima, te konsultacijama na terenu.

Nadamo se da ćete sa zanimanjem čitati Vitalne Značke Tuzle i da ćete prepoznati kritične tačke razvoja i pozitivne pokazatelje vitalnosti zajednice na kojima možemo svi zajedno temeljiti svoje naredne korake koji će pomoći da naša Tuzla postane još bolje mjesto za življenje.

S poštovanjem,

Jasna Jašarević
Izvršna direktorica
Fondacije tuzlanske zajednice

Sadržaj

O istraživanju

Zdravlje i rekreacija

Stanovanje

Jaz između bogatih i siromašnih

Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Osjećaj bezbijeđenosti

Mogućnosti za početak

Kultura i umjetnost

Životna sredina i okruženje

Rad i zapošljavanje

Pripadnosti i vodstvo

Lokalna mobilnost

Ekonomija i poduzetništvo

Zašto ljudi biraju fondacije za lokalni razvoj

O istraživanju

Vitalni Znaci je metodologija koja omogućava periodično ispitivanje opšte vitalnosti zajednice, kroz praćenje stanja, potreba i prilika za djelovanje u oblastima koje utiču na kvalitet življenja u Tuzli.

Fondacija tuzlanske zajednice je provela istraživanje koristeći licenciranu metodologiju (*Vital Signs*®, <http://www.vitalsignscanada.ca>) prilagođenu potrebama fondacija za lokalni razvoj, uz saglasnost Kanadskih fondacija za razvoj lokalne zajednice (eng. Community Foundations of Canada).

Stručna podrška iz zajednice

Vitalni Znaci podrazumijevaju uključivanje stručnog dijela zajednice u proces izrade istraživanja, kako bi se osigurale stručne i kompetentne smjernice za istraživanje stanja u oblastima. Za potrebe istraživanja formirana je Ekspertna grupa od 47 lokalnih stručnjaka iz oblasti koje se istražuju, koji su učestvovali u konsultacijskom procesu izrade izvještaja.

Izbor i selekcija indikatora

S obzirom da je istraživanjem obuhvaćeno dvanaest oblasti koje su i same opširne, izbor i selekcija indikatora igraju veliku ulogu u procesu istraživanja. Upravo zbog toga, ovoj fazi istraživanja posvećuje se veliki dio vremena. Ekspertna grupa, kroz konsultativni proces, učestvuje u ocjenjivanju i selekciji konačnih indikatora koji će biti objavljeni u izvještaju.

Prikupljanje podataka

Kada su određeni prioritetni indikatori za praćenje, započinje prikupljanje podataka. Podaci se prikupljaju iz relevantnih izvora i u izvještaju se teži korištenju zvaničnih podataka. Podaci u izvještaju o vitalnosti Tuzle prikupljaju se:

- od relevantnih institucija koje prikupljaju podatke u zajednici,
- iz drugih istraživanja koja su rađena u zajednici,
- putem anketiranja građana, za one indikatore za koje se ne mogu dobiti podaci iz prva dva izvora.

Konsultacije sa građanima

Pored zvaničnih, statističkih podataka, bitna komponenta Vitalnih Znaka jeste i subjektivni osjećaj građana o vitalnosti zajednice. Kroz istraživanje se ispituje mišljenje građana o stanju u zajednici. Građani su konsultovani na više načina:

- telefonska anketa na slučajnom uzorku više od 400 domaćinstava
- ispitivanje subjektivnog osjećaja vitalnosti naše zajednice, kroz kampanju „Ocijeni vitalnost Tuzle“, kroz koju je više od 220 građana ocijenilo stanje u Tuzli
- kroz građanske forume u mjesnim zajednicama kojim je obuhvaćeno više od 125 ljudi.

Ocjena vitalnosti Tuzle

U decembru 2012 godine Fondacija je provela mini kampanju pod nazivom „Ocijeni vitalnost Tuzle“, koja je imala za cilj ispitati subjektivni osjećaj građana o stanju u svakoj oblasti istraživanja.

Ocjene prikazane u izvještaju odražavaju kolektivni osjećaj o stanju u oblasti, više od 220 građana koji su učestvovali u ispitivanju. Skala za ocjenu vitalnosti Tuzle je izgledala ovako:

Odlično, možemo biti uzor drugima! (1)

Dobro, iako je potrebno uložiti napor da se situacija održi ili popravi! (2)

Loše, potrebno je učiniti nešto! (3)

Zabrinjavajuće, situacija zahtjeva ozbiljnu društvenu reakciju! (4)

Građanski forumi

Na građanskim forumima koji su održani u januaru i februaru 2012. godine, razgovarali smo sa građanima o stanju, potrebama i prilikama za djelovanje u oblastima istraživanja.

Jedno od pitanja o kojem smo diskutovali je „Kako ti možeš doprinijeti da se stanje popravi“. Neki od odgovora građana prikazani su u ovom izvještaju.

Stručna podrška

Fondacija tuzlanske zajednice se iskreno zahvaljuje svim pojedincima i organizacijama koje su učestvovala u konsultacijskom procesu, davajući nam stručno mišljenje i smjernice za izradu izvještaja, kao i brojne podatke i informacije koje su sadržane u izvještaju.

Posebno se zahvaljujemo građanima Tuzle koji su dali svoje mišljenje o vitalnosti našeg grada kroz upitnik za ocjenu stanja i građanske forume.

Projektni tim FTZ

Jasna Jašarević, izvršna direktorica Fondacije tuzlanske zajednice
Sabina Sinanović Čatibušić, projektna koordinatorica
Angelina Hodžić, programska koordinatorica
Jasmina Mustaćević, stručna saradnica za odnose sa javnošću

Stručna podrška u istraživanju

Emir Dervišević, glavni istraživač na projektu
Hariz Šarić, konsultant na istraživanju
Nenad Perić, stručni saradnik za prikupljanje podataka na istraživanju

Fotografije korištene u izvještaju i na web stranici, uz saglasnost autora, preuzete su od slijedećih fotografa:
Armin Šabić, Ermin Selimović, Denis Bašić, te grupe fotografa čije su fotografije preuzete sa Facebook profila
Tuzlarije.net

Zdravlje i rekreacija

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Opšti zdravstveni status stanovništva je važan faktor u generalnoj vitalnosti i blagostanju zajednice, zbog čega je potrebno osigurati kontinuiranu informaciju o zdravstvenom stanju građana i preventivnim aktivnostima za njegovu zaštitu.

Zdravstveni i reproduktivni status građana određen je brojim faktorima, od dostupnosti zdravstvenih usluga, kapaciteta zdravstvenih ustanova, o kojima se brine zajednica, do životnih navika i stilova koje spadaju u domen odgovornosti pojedinca za vlastito zdravlje.

Ključni izazov naše zajednice u ovoj oblasti jeste kako zaustaviti porast stope oboljenja koji su najčešći uzrok smrtnosti. Ako znamo da je zdravlje uslovljeno preventivnim ponašanjima kao što su uravnotežena prehrana, bavljenje rekreacijom, te stabilne porodične i društvene okolnosti, onda je pitanje da li imamo dovoljno svijesti o važnosti preventivnih aktivnosti za zaštitu zdravlja.

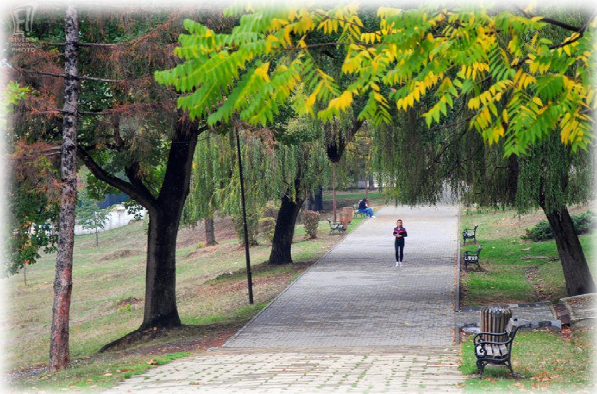
Odnos broja ljekara i stanovnika

U 2011. godini broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u odnosu na broj stanovnika bio je 1:669, što je značajno bolji prosjek u odnosu na druge općine u BiH gdje je na jednog ljekara dolazilo i preko 1000 stanovnika. (Izveštaj o kvalitetu života za 2011 godinu, Centri civilnih inicijativa)

Oboljenja

U periodu od 2009 – 2011 godine zabilježen je porast oboljelih od dijabetesa i gastrointestinalnih oboljenja, ali najveći porast u broju oboljelih u iznosu od 10% zabilježen je kod kardiovaskularnih oboljenja.

- 13% od ukupnog broja stanovnika Tuzle boluje od kardiovaskularnih bolesti,
- 4% od ukupnog broja stanovnika Tuzle boluje od gastrointestinalnih oboljenja,
- 3% građana boluje od dijabetesa
- broj oboljelih od malignih oboljenja u periodu od 2009 - 2011 godine opao je za 30%. (Zavod za javno zdravstvo TK, 2012)

Stopa gojaznosti

49% stanovnika je gojazno ili ima prekomjernu težinu, sudeći po subjektivnoj procjeni vlastite težine i visine ispitanih građana. Ovakava procjena je zastupljenija na uzorku ispitanika koji su stariji od 55 godina i žive na selu. (Anketa na

reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Preventivni pregledi

Broj preventivnih ginekoloških pregleda i sistemskih pregleda đaka, u protekle tri godine, je u konstantnom opadanju.

- U 2011. godini obavljeno je 29. 849 ginekoloških pregleda, što je za oko 6% manje nego u prethodnoj godini.
- U istoj godini broj osnovnih i kontrolnih sistemskih pregleda đaka i studenata opao je za 16%, a iznosio je 45.959. (Zavod za javno zdravstvo TK, 2012)

Zdrave životne navike

Stopa bavljenja rekreativnim aktivnostima u cilju održavanja tjelesne kondicije i očuvanja zdravlja u ukupnoj populaciji iznosi 29%. Rekreativnim aktivnostima se na sedmičnoj osnovi bavi tek 26% stanovnika, pri čemu su rekreativne aktivnosti popularnije u mlađoj životnoj dobi od 15 – 34 godine. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Unos voća i povrća

89% stanovnika konzumira voće barem jednom sedmično.

95% stanovnika povrće konzumira barem jednom sedmično. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Rizična ponašanja/ bolesti ovisnosti

- 70% građana ne konzumira cigarete, pri čemu su češći nepušači žene. 20% građana puši više od dvadeset cigareta dnevno, a najviše pušača je u srednjoj životnoj dobi od 35 – 54 godina.
- 66% građana ne konzumira alkohol, pri čemu broj žena koje ne konzumiraju alkohol značajno veći. Posmatrajući dobnu strukturu alkohol najčešće konzumiraju mladi u životnoj dobi od 14 – 34 godine, čak 52% ispitanih mladih konzumira alkohol. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Kako ti možeš doprinijeti?

- "Redovno obavljati preventivne preglede"
- "Baviti se fizičkim aktivnostima"
- "Organizovati aktivnosti za podršku oboljelim građanima"

Kako Fondacija pomaže?

Pružanjem podrške brojnim projektima za unapređenje zdravlja, promociju zdrave hrane i sporta i sportskih aktivnosti, koje su realizovala tuzlanska udruženja.

- U 2011. godini, u saradnji sa njemačkom Freudenberg fondacijom, Ambulantom Simin Han i Fakultetom socijalnog rada, tuzlanska fondacija je realizirala projekat kućnih posjeta starim i iznemoglim licima u Simin Hanu, pri čemu su obezbjeđena sredstva za kupovinu ambulantnog vozila i medicinske opreme za potrebe JU Dom zdravlja Tuzla.

Stanovanje

Ocjena građana: Dobro, iako je potrebno uložiti napore da se situacija održi ili popravi!

Pristup stabilnim i pristupačnim stambenim objektima doprinosi stabilnosti zajednice i kvalitetu života pojedinaca i porodica. Pored zaposlenja, stambeno pitanje predstavlja najvažnije pitanje za građane, a posebno za mlade.

Prema rezultatima istraživanja većina građana živi u vlastitom stanu, a veliki broj njih je zadovoljan kvalitetom stambenog prostora, ali je najveći izazov u našoj zajednici stambeno osamostaljivanje mladih. S druge strane građani, kroz diskusije na ovu temu, ističu pitanje infrastrukture u stambenim naseljima koje utiču na dostupnost i raspoloživost pješačkih staza, parkova i dječijih igrališta, ali i stambenu kulturu sugrađana koja utiče na izgradnju skladne zajednice.

Stambeni status

- 94% stanovnika živi u vlastitom stanu, od toga 30 % mladih koji žive sa roditeljima.
- 6% stanovnika živi kao podstanar
- Samo 17% mladih u životnoj dobi od 25 – 29 godina živi u vlastitom stanu, dok je čak 90% stanovnika starijih od 45 godina stambeno neovisno. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Zadovoljstvo sa stanovanjem

- 57% građana zadovoljno je sa kvalitetom vlastitog stambenog prostora. Najzadovoljniji sa kvalitetom su građani koji stanuju u kući ili stanu roditelja, njih 2/3.
- 2/3 građana koji stanuju kao podstanari nisu zadovoljni kvalitetom stambenog prostora.
- Kvaliteta stambenog prostora najlošija je kod malih domaćinstava sa 1 do 2 člana, uglavnom u domaćinstvima čiji članovi su u trećoj životnoj dobi. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)
- Kada je u pitanju javna infrastruktura, građani Tuzle su najmanje zadovoljni kvalitetom puteva i ulica, njih 20% (CPCD, Zadovoljstvo javnim uslugama 2011)

Veličina stambenog prostora

Prosječno jednak omjer domaćinstava koji žive u relativno malom stanu (do 60m²), zatim u stanu od 61 – 80m², te u većim stanovima (iznad 80m²). (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Socijalno stanovanje

- Broj zahtjeva za nužni i alternativni smještaj je značajno porastao u periodu od 2009 – 2011. godini. U 2010. godini je dosegao najveći broj i iznosio je 638.
- Broj stanova koji služe za smještaj građana u potrebi za nužnim i alternativnim smještajem u Općini Tuzla je ograničen i u 2011 godini je brojao 121 smještajnu jedinicu. (Općina Tuzla 12/2012)

Cijena stanova

Prosječna cijena kvadrata stana u novogradnji u 2011. godini iznosila je 1400KM, na nivou BiH. (Federalni zavod za statistiku)

Kako ti možeš doprinijeti?

“Urediti svoje dvorište i držati ga urednim”

“Uključiti se u akcije čišćenja i uređenja u svom naselju!”

Kako Fondacija pomaže?

Sufinansiranjem građanskih projekata udruženja, neformalnih grupa i javnih institucija za uređenje uslova u stambenim naseljima kroz akcije za čišćenje i uređenje naselja, renoviranja prostora za okupljanje građana, izgradnje ili uređenja parkova, dječijih igrališta, sportskih terena: uređene su spavaone u internatu JU zavod za odgoj i obrazovanje djece i mladih,; uređeni su prostori društvenih domova i čitaonica u Dragunji, Grabovici, Gornjoj Tuzli, Kuli, Tušnju, Solini, Lipnici, na Sjenjaku; uređen sudječija igrališta u Rapačama, Rasovcu, Dragunji, Solini, Kiseljaku, Gornjoj Obodnici, Šičkom Brodu, Mandićima; uređena su školska dvorišta i školske sale itd.

Jaz između bogatih i siromašnih

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Mogućnost pojedinca da se uključi u sve aspekte života zajednice je od bitnog značaja za kvalitet življenja. Praćenje jaza između bogatih i siromašnih nam pokazuje kako rast i razvoj naše zajednice utiče na socijalno blagostanje građana.

Životni standard i izloženost rizicima od ulaska u siromaštvo uvijek je uslovljena nizom faktora. U našem slučaju, najvažniji faktori su dugotrajna nezaposlenost, stalni rast cijena, te nesigurnost radnih mjesta i prihoda. Pored toga, naš sistem socijalne zaštite je pred velikim izazovom, u smislu prepoznavanja onih kojima je pomoć zaista potrebna, kako veliki broj ugroženih domaćinstava ne bi bio izostavljen iz različitih oblika državne pomoći i društvene solidarnosti.

Subjektivna ocjena životnog standarda

44% građana procjenjuje da se njihov životni standard pogoršao u protekle tri godine. Stariji ispitanici i oni koji žive u domaćinstvima do dva člana znatno negativnije ocjenjuju vlastiti životni standard.

(Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znakova Tuzle 2012)

Prihodi domaćinstva

- 35% domaćinstava ima neto prihod ispod linije siromaštva 570KM, tj. ispod 60% od prosječnog mjesečnog prihoda svih domaćinstava.
- Domaćinstva sa 3 do 4 člana ostvaruju najviši prihod u prosjeku, dok domaćinstva sa 5 i više

članova nose najveći rizik padanja ispod linije siromaštva.

- 75% domaćinstava ima prihod do 1250.00KM, što je u prosjeku najveći prihod, čime i dalje ne dostižu iznos prosječne potrošačke korpe u Federaciji BiH od 1600KM.

(Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znakova Tuzle 2012)

Javna kuhinja

U 2011. godini, javna kuhinja je na 8 punktnih tački (mjesne zajednice) svakodnevno distribuirala 2500 obroka (Izveštaj o kvalitetu života za 2011 godinu, Centri civilnih inicijativa)

Obuhvaćenost socijalnom zaštitom

Oko 19% od ukupnog broja stanovnika obuhvaćeno je socijalnom zaštitom u okviru Centra za socijalni rad.

Broj korisnika Centra smanjio se za 11%, u periodu od 2009 – 2011. U istom periodu, ukupna finansijska davanja Centra za socijalni rad su porasla za više od 1 milion KM.

(Centar za socijalni rad Tuzla, 2012)

Siromaštvo djece i mladih

- 231 mlada osoba uzrasta od 16 – 24 godine živi u socijalno ugroženim domaćinstvima. Taj broj je veći za 3 puta u odnosu na 2009. godinu.
- 160 djece uzrasta od 0 – 15 godina živi u socijalno ugroženom domaćinstvu. (Centar za socijalni rad Tuzla, 2012)

Kako ti možeš doprinijeti?

“Brinuti o starim i bolesnim osobama u svojoj zajednici”

“Izdavanjem malih donacija za pomoć ugroženima”

“Pomoći u identifikovanju ugroženih osoba u svom naselju”

Kako Fondacija pomaže?

- Podrškom ugroženim građanima i promocijom solidarnosti u zajednici kroz poseban interventni Fond solidarnosti. Fond solidarnosti usmjeren je na pružanje pomoći onim građanima koji u datom momentu nisu obuhvaćeni postojećim sistemom socijalne zaštite, zbog čega Fondacija, prilikom distribucije sredstava, blisko sarađuje sa lokalnim institucijama socijalne zaštite i mjesnim zajednicama.

Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Ljudski kapital obuhvata znanje, vještine i kompetencije utjelovljene u pojedincima i zajednici, a predstavlja osnovni resurs za napredak i razvoj zajednice.

Nivo formalnog obrazovanja značajno određuje radni status i zaposlenje. Činjenica je da poslodavci u privatnom sektoru prije svega gledaju na kompetencije i iskustvo radnika, a nivo formalnog obrazovanja svakako je osnova za profesionalni razvoj većine. Ipak, u vremenu kada je većina nastavnih planova i programa zastarjela i izgubila relevantnost kada su u pitanju suvremeni radni procesi i tehnologije, dodatno obrazovanje i usavršavanje od presudne je važnosti. Zbog toga se postavlja pitanje da li neformalno obrazovanje može adekvatno nadopuniti postojeće formalno obrazovanje i na taj način odgovoriti na potrebe pojedinaca i zajednice.

Predškolsko obrazovanje

- Oko 20% djece u predškolskoj dobi obuhvaćeno je predškolskim obrazovanjem, tako je u 2011. godini u predškolskim ustanovama bilo upisano 1172 djece.
- Pored toga u 12 predškolskih ustanova bilo je zaposleno oko 160 osoba, te je na jednog odgajatelja dolazilo 16 djece. (Federalni zavod za statistiku FBiH)

Osnovno obrazovanje

- Broj djece upisane u osnovne škole, kao i broj odjeljenja, iz godine u godinu opada, i u 2011. godini u osnovno obrazovanje uključeno ukupno 9985 učenika. U istom periodu broj nastavnika u osnovnim školama je u blagom porastu i u 2011. godini je u osnovnom obrazovanju zaposleno 810 nastavnika. (Federalni zavod za statistiku FBiH)
- 14% žena u Tuzli nisu stekle osnovno obrazovanje. Žene češće ostaju bez osnovnog obrazovanja nego muškarci. Odnos je 5:1. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)
- U prosjeku 85% učenika završi osnovnu školu sa vrlo dobrim ili odličnim uspjehom. (Federalni zavod za statistiku FBiH)

Srednje obrazovanje

- Broj djece upisane u srednje škole, kao i broj odjeljenja, ima blagi trend opadanja, i u 2011. godini srednjim obrazovanjem obuhvaćeno je 8915 učenika. U istom periodu broj nastavnika je povećan, te je u 2011. godini u srednjem obrazovanju uposleno 646 nastavnika.
- U 2011. godini bilo je 20 učenika po računaru ili 27 učenika po računaru sa internetom.
- U 2011. godini 384 učenika na području TK su napustila srednje obrazovanje bez sticanja kvalifikacija. (Federalni zavod za statistiku FBiH)

Korištenje interneta

Dvije trećine domaćinstava u Tuzli ima aktivan priključak na internet mrežu, a isto toliko mladih do 34 godine koristi internet svaki dan. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Neformalno obrazovanje

- Svega 17% građana je pohađalo neki kurs ili trening koji nije u programu formalnog obrazovanja u 2011. godini, a tek svaki deseti u posljednja tri mjeseca 2012. godine.
- Tek svaki četvrti stanovnik Tuzle je izrazio interes za pohađanjem dodatnih edukacija u narednom periodu. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Neformalno obrazovanje u civilnom sektoru

Najveća ponuda programa neformalnog obrazovanja dolazi od organizacija civilnog društva u Tuzli koji građanima najčešće nude obuke na nekomercijalnoj osnovi. Analiza potreba nevladinog sektora na području TK u kojoj je učestvovalo 46 članica Mreže nevladinih organizacija Referentna grupa Tuzla 2010. godine, pokazala je da čak 86.9% organizacija provodi "neki oblik vaninstitucionalne edukacije" kroz svoje aktivnosti. Prema istom izvoru, 50% organizacija je u Registru udruženja i fondacija registrovalo kao svoju djelatnost "Obrazovanje i istraživanje", što je pored "Humanitarni i socijalni rad" i "Rad sa mladima" najčešće registrovana djelatnost organizacija civilnog društva.

Kako ti možeš doprinijeti?

"Uključiti se u neki od edukativnih programa koji nude organizacije civilnog društva"

"Znanje koja imam prenijeti na druge"

Kako Fondacija pomaže?

- Sufinansiranjem školskih projekata i inicijativa osnovnih i srednjih škola, vijeća roditelja, vijeća učenika, školskih sekcija, aktiva nastavnika i razvojnim timova škola na području Tuzle

- Namjenskim grantovima za insitucionalni razvoj udruženja Agora, društveno edukativnog centra za otvoreno obrazovanje i cjeloživotno učenje koje provodi aktivnosti neformalnog obrazovanja za građane (kurseve, edukacije, seminare, kulturne događaje, druženja i dr)

- Namjenskim grantovima za institucionalni razvoj Međunarodnog udruženja Interaktivne otvorene škole koje implementiraju specijalizirane treninge za nastavnike i školske razvojne timove, te rade na izgradnji mreže otvorenih škola u Tuzli, Osijeku i Novom Sadu.

Osjećaj bezbjednosti

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Na osjećaj sigurnosti može uticati mnogo faktora kao što su strah pojedinca od različitih vrsta kriminala, aktivnosti u zajednici koje stvaraju opšti osjećaj sigurnosti, ali i njegovanje povjerenja građana u zajednicu da im u slučaju potrebe može pružiti adekvatnu pomoć i podršku.

Javna i lična sigurnost zauzimaju sve veći interes javnosti u proteklom periodu zbog činjenice da veliki broj događaja nasilništva i narušavanja javnog reda i mira, koji, kad se dese, potresaju cijelu zajednicu. Pored toga, nasilje u porodici više i više postaje javni problem, a sa pitanjem sigurnosti u saobraćaju se susrećemo svakodnevno. Izazov koji stoji pred našom zajednicom se zapravo odnosi na mogućnost prevencije ovih neželjenih pojava, a ne rješavanje njihovih posljedica. Potrebno je smanjiti na minimum rizične konfliktne situacije koje nastaju u javnom prostoru. Obrazovni sistem, kao i ostale organizacije koje imaju uticaja na odgoj djece i omladine moraju propagirati vrijednosti i ponašanja koja isključuju nasilje i kriminal.

Broj policijskih službenika i vatrogasaca u službi sigurnosti

Broj policijskih službenika koji pokrivaju Općinu Tuzla su u blagom opadanju. Taj broj u 2011. godini bio je za 6% manji u odnosu na prethodne dvije godine.

Slično je i sa vatrogasnom službom, u kojoj broj vatrogasaca u periodu od 2009 – 2011 godine smanjen za oko 15%. Tako je u 2009. godini na jednog vatrogasca dolazilo 1829 građana, dok je u 2011. godini taj omjer iznosio 1:2142.

Broj vozila u službi vatrogasne jedinice je takođe u opadanju, pri čemu je u 2009. godini jedinica na raspolaganju imala 14 vozila, dok je u 2011. godini taj broj smanjen na 11.

Krivična djela

U 2011. godini izvršeno je 3654 krivičnih djela, što je za 6% više u odnosu na 2010. godinu.

- U 1% slučajeva su učestvovali maloljetnici.
- Odnos broja krivičnih djela i broja stanovnika Tuzle iznosi 1:36 (MUP TK 2012)
- Odnos stanovnika Općine i broja teških krađa u Tuzli je 1:65, dok se ovaj broj u ostalim općinama ne spušta ispod 100. Najpribližnije općine Tuzli su Zenica, Novo Sarajevo i Travnik (Izveštaj o kvalitetu života za 2011 godinu, Centri civilnih inicijativa)

Sigurnost u saobraćaju

U periodu od 2009 – 2011. godine broj prijavljenih saobraćajnih nesreća je u stalnom opadanju, sa stopom opadanja od 3%. I pored tendencije opadanja, broj nesreća je i dalje na visokom nivou. U prosjeku se dogode četiri saobraćajne nesreće svaki dan u toku godine.

Stopa smanjenja broja povrijeđenih je znatno veća i u 2011. godini iznosila je 17%. (MUP TK 2012)

Nasilje u porodici

Između 50% i 60% od ukupnog broja poziva na SOS telefon za pomoć žrtvama nasilja završi sa zvaničnom prijavom nasilja u porodici.

U 2011. godini, od 312 poziva na SOS telefon zvanično su prijavljena 192 slučaja nasilja u porodici MUP-u TK ili Vive ženama, od čega je u samo 30 slučajeva počinioc nasilja krivično gonjen, dok je 95 ili 30% žrtava nasilja smješteno u sigurnu kuću. (MUPTK 2012, Vive žene 2012.)

Nasilje u školama / Vršnjačko nasilje

Broj prijavljenih slučajeva nasilja u obrazovnim ustanovama je u blagom porastu.

- 7 slučajeva nasilja u osnovnim školama godišnje bude prijavljeno nadležnim institucijama
- Broj prijavljenih slučajeva nasilja u srednjim školama porastao je za 54,3%, u 2011 godini kada je prijavljeno 35 slučajeva. (MUP TK 2012)

Kako ti možeš doprinijeti?

“Poštujući saobraćajna pravila, ograničenja brzine”
“Ponašati se u skladu sa društvenim normama”
“Boljim upoznavanjem svog naselja i mještana jačati povjerenje u zajednici”
“Pomoći u zbrinjavanju životinja koje su napuštene”

Kako Fondacija pomaže?

- Realizacijom aktivnosti koje doprinose jačanju međusobnog povjerenja u zajednici kroz uključivanje i umrežavanje građana, građanskom učešću, a posebno uključivanju djece i mladih u život zajednice i njihovom osnaživanju.
- Izdavanjem grantova za omladinske grupe i udruženja u oblasti prevencije nasilja.
- Podrškom udruženjima koja se bave zbrinjavanjem pasa litalica i moderiranjem diskusija i pregovora u cilju smanjenja broja napuštenih životinja u našim naseljima

Mogućnosti za početak

Ocjena građana: Dobro, iako je potrebno uložiti napore da se situacija održi ili popravi!

Svaki početak je težak, bilo da se radi o odrastanju i prelasku iz jedne razvojne faze u drugu, o selidbi u drugu sredinu, ili o prelasku iz školske klupe na radno mjesto. Koliko će naša zajednica biti poželjna kao mjesto za stanovanje za one koji se osamostaljuju ili mijenjaju prebivalište, zavisi od mogućnosti koje se nude i podrške koja je dostupna onima kojima je potrebna.

Tuzla bilježi pozitivan migracioni saldo, čak i pored negativnog prirodnog priraštaja i nedovoljno mogućnosti za osamostaljivanje mladih. Ipak, ne treba zanemariti činjenicu da veliki broj građana iskazuje interes za napuštanje naše zajednice, najviše zbog zaposlenja. Stvaranje mogućnosti za stambeno osamostaljivanje, te samozapošljavanje mladih moglo bi doprinijeti atraktivnosti naše zajednice za ovu populaciju.

Prirodni priraštaj

Broj novorođenčadi je u 2009. i 2010. godini bio manji za 4% u odnosu na broj umrlih, što znači da je Tuzla imala negativan prirodni priraštaj. U 2011. godini ova razlika se udvostručila. (Zavod za javno zdravstvo TK, 2012)

U Tuzli se u toku godine obavi više prekida trudnoće, nego uspješnih poroda. Samo u 2011. godini broj prekida trudnoća bio je veći za 68 slučajeva od broja uspješno obavljenih poroda, čime je nastavljen trend od prethodnih godina. (Zvzd za javno zdravstvo TK)

Migracioni saldo

U periodu od 2009 – 2011 godine broj doseljenih osoba je veći u odnosu na broj odseljenih osoba. U 2011. godini broj doseljenih osoba je bio za 11% veći u odnosu na broj odseljenih građana. (Federalni zavod za statistiku, 2012.)

Povratak raseljenih lica

5308 osoba u Tuzli je imalo status raseljenog ili izbjeglog lica u 2011. godini.

87% raseljenih i izbjeglih lica sa područja Općine Tuzla u periodu od 1996 – 2010 godine izvršilo je uspješan povratak. (Analiza prostornog plana Općine Tuzla)

Moguće migracije

9% stanovnika Tuzle tvrdi kako je već poduzelo konkretne korake za odlazak iz zemlje.

38% građana bi napustilo Tuzlu zbog trajnog preseljenja, školovanja i privrememnog rada. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Čekanje na posao

U prosjeku, jednoj osobi je potrebno 19 mjeseci od završetka školovanja da pronađe posao. Po ovom pitanju mladima je potrebno znatno duže nego starijima, te ženama u odnosu na muškarce. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Stambena nezavisnost mladih

Mladi se relativno kasno osamostaljuju. U većini slučajeva ostaju sa roditeljima do napunjenih 30 godina, i do 35. godine više od 2/3 mladih se stambeno osamostaljuje. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Stupanje u bračnu zajednicu mladih

Tri četvrtine mladih do 35 godina starosti ne ulazi u bračne vode. Žene do 35 godina nešto češće (do 10%) se ranije udaju nego muškarci u istoj dobi. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Kako ti možeš doprinijeti?	Kako Fondacija pomaže?
- "Najiskreniji osmijeh, lijepa riječ, ljubaznost doprinose stvaranju ugodne sredine" - "Razmisliti o mogućnostima za pokretanje biznisa, ispitati potrebe i kreirati ponudu" - "Konstantnim obrazovanjem i ulaganjem u sebe"	Mobilizira lokalne resurse i uključuje građane da svojim učešćem i vlastitim resursima stvaraju održivu i sigurnu budućnost za sve generacije. Posebnu pažnju posvećuje osnaživanju mladih i izgradnji poduzetničkog duha u zajednici. Organizuje edukacije iz oblasti omladinskog liđstva i poduzetništva. Finansijski podržava omladinska udruženja i grupe kroz projekat Omladinskih banaka u TK.

Kultura i umjetnost

Ocjena građana: Dobro, iako je potrebno uložiti napore da se situacija održi ili popravi!

Kultura i umjetnost imaju snagu da nas obogate, obrazuju i inspirišu, ali i da nam daju snagu da transformišemo svoje okruženje, da se povežemo jedni sa drugima, sa cijelom zajednicom i sami sa sobom.

Zajednički kulturni kapital je naše bogatstvo

Tuzla ima nekoliko institucija kulture i umjetnosti od kojih su najposjećenije: tri umjetničke galerije, jedno kino, četiri objekta za prikazivanje pozorišnih predstava, jedan centar za mlade, te domovi i centri kulture u rubnim naseljima grada, te mjesta za prikazivanje kulturne baštine grada poput dva muzeja i biološke zbirke, te Sonog trga, Arheološkog parka i Panonskih jezera. Pored osnovne i srednje muzičke škole, podučavanje kulture i umjetnosti se organizuje u nekoliko kulturno-umjetničkih društava i udruženja. (Više u izvještaju Vitalni Znaci Tuzle 2012)

Kulturna produkcija i ulaganje u kulturu

Kulturna produkcija i korištenje kulturnih sadržaja u Tuzli ima pozitivan trend u posljednjih nekoliko godina. Broj pozorišnih predstava se udvostručio u periodu od 2009. do 2011. godine. S druge strane, broj predstava u pozorištu je opao sa 191 u 2010. godini na 165 u 2011. Broj umjetničkih izložbi je opao sa 33 na 26. (Zavod za statistiku FBiH)

Općina Tuzla je u svom budžetu za 2011. godinu za podršku institucijama kulture i sufinansiranje kulturnih manifestacija izdvojila ukupno 988.000 KM, što predstavlja 2,35% ukupnog rashoda iz budžeta općine Tuzla za ovu godinu. (Izveštaj o kvalitetu života za 2012, Centri civilnih inicijativa).

Pored toga, građanska udruženja i kulturno-umjetnička društva ulažu mnogo vremena, znanja i novca u jačanje kulturnog života u našem gradu. Prema prikupljenim podacima iz Registara udruženja i fondacija na sva tri nivoa registracije, u Tuzli postoji preko 30 organizacija civilnog društva koje svoje umjetničke izražaje nesebično poklanjaju zajednici i tako doprinose njenom razvoju. Veliki broj organizacija finansiranje za svoje aktivnosti obezbjeđuje putem članarina, kroz nastupe ili sredstvima od domaćih i međunarodnih donatora. (Vitalni Znaci Tuzle 2012)

Posjete kulturnim i umjetničkim sadržajima

Broj posjetilaca na predstave povećavao se svake godine u prosjeku za 6% od 2009. godine, i u 2011. godini iznosi 21.475. (Zavod za statistiku FBiH)

Najveći broj građana je navelo da su im pozorišne predstave i koncerti najznačajniji. Tek jedna trećina građana se dosjetila nekog značajnog kulturnog događaja u prošloj godini. Pozorišni

dani i Praznične proslave su navedene kao najznačajniji kulturni događaji u gradu, a zatim Filmski festival i projekcije filmova, te izložbe. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Korištenje knjiga u bibliotekama

Tek 3% stanovnika Tuzle ili nešto manje od 3000, je učlanjeno u neku javnu biblioteku. 68 763 knjige i brošure su izdate u biblioteci tokom 2011. Jedan član biblioteka, prosječno, uzme na korištenje 24 knjige tokom godine ili dvije knjige mjesečno. Prinove knjižne građe u bibliotekama se nije mijenjala u 2010. i 2011. godini. (Zavod za statistiku FBiH)

Zapošljavanje u oblasti kulture i umjetnosti

S obzirom da je zapošljavanje i prihod u ovom sektoru jedan od značajnijih indikatora za ocjenjivanje njegove razvijenosti i veličine to je važno razmišljati o mogućnostima poboljšavanja zapošljavanja u oblasti kulture i umjetnosti, o dostupnosti i kvaliteti prostora i objekata kulture, te očuvanju i poštivanju naše kulturne baštine.

U 2011. godini, bilo je 243 zaposlene osobe u sektoru kulture uključujući pozorište, radio, TV, galerije, biblioteke i knjižnice što predstavlja smanjenje od 12 % odnosu na 2010. (Zavod za statistiku FBiH)

Kako ti možeš doprinijeti?	Kako Fondacija pomaže?
"Podržavam i učestvujem na manifestacijama u lokalnoj zajednici"	- Sufinansiranjem projekata građanskih i omladinskih grupa, udruženja i javnih institucija na teme kulture, umjetnosti i očuvanja tradicije
"Potruditi se da se bolje informišem o kulturnim događanjima"	- Podrškom kulturnim aktivnostima u društvenim centrima
"Podržati pozorište mladih tako što ću ih posjetiti"	
"Češće odlaziti u kino i pozorište"	

Životna sredina i okruženje

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Kvalitet životne sredine u velikoj mjeri utiče na kvalitet života građana. Očuvanje ukupnog ekosistema predstavlja najveće ulaganje u održivost i buduće generacije.

Zrak

Prema propisima Federacije BiH, u toku jedne kalendarske godine, ne smije biti više od 24 sata prekoračenja prosjeka koncentracija SO₂ od 500 µg/m³. Usporedna mjerenja 24-satnih uzoraka u periodu od 2002. do 2011. godine sa mjerenjima 1990 - 1991. godine, pokazuju da su koncentracije sumpor dioksida nešto niže, dok su koncentracije dima veće. Prema ovim podacima da se zaključiti da je koncentracija sumpora nešto veća, a koncentracija dima nešto manja nego u Sarajevu. (Zavod za statistiku FBiH).

70% stanovnika u Tuzli navodi da postoji razlog za zabrinutost u vezi kvalitete zraka. Veliki broj domaćinstava u užoj jezgri grada se zagrijava i dalje spaljivanjem čvrstog goriva, što izaziva velika zagađenja u zimskom periodu, a naročito u periodu niskog vazdušnog pritiska. I u ruralnim zajednicama, stanovnici povezuju kvalitet zraka sa velikim brojem individualnih ložišta i visok primat daju topifikaciji. Zagađenje je najveće u centru i u područjima bliže Termoelektrani. U toku sezone grijanja dnevne vrijednosti dima često prelaze prag uzbune, naročito na MS BKC i MS Skver. (Izveštaj o kvalitetu života za 2012, Centri civilnih inicijativa).

Voda

Zagađenje vodenih resursa u Tuzli prisutno je zbog više faktora od kojih je najvažniji nepostojanje sistema prečišćavanja otpadnih voda iz naselja i industrijskih postrojenja. Zbog velike gustine

naseljenosti prisutan je prekomjeren unos onečišćenja poput brojnih vrsta organskih i neorganskih zagađivača, teških metala i slično. Pored toga, vrlo su male mogućnosti samoprečišćavanja zbog oskudnog kapaciteta vodotoka. (Opština Tuzla, Strategija razvoja, Knjiga 1)

Od ukupnog broja hemijskih i mikrobioloških analiza vode za piće iz gradskih vodovoda u 2009. godini, 50% uzoraka vode nije zadovoljilo osnovne uslove. U 2009. godini, ovaj odnos se smanjio na 23%. Od ukupnog broja hemijskih i mikrobioloških analiza vode za kupanje, kojih je bilo 89 u 2011. godini, njih 10 nije zadovoljilo osnovne uslove. (Zavod za javno zdravstvo TK)

Zemljište

Općina Tuzla se prostire na površini od 30.255 ha, pri čemu je površina gradskog područja 4.754 ha, a vangradskog područja 25.510 ha. Prema strukturi osnovnih vidova korištenja i namjene zemljišta u Općini Tuzla, tek 4.688 ha se odnosi na građevisko zemljište od čega su rekreacione zone na 232 ha, privredne zone 548, te 3.907 ha na stanovanje. Ostatak zemljišta predstavlja poljoprivredno zemljište (12.836 ha) i šume i šumsko zemljište (10.722 ha). Na četiri lokacije u Tuzli se nalazi degradirano zemljište ukupne površine 25 ha, dok deponije zauzimaju površinu od 95 ha, pri čemu se radi o jednoj deponiji sanitarnog otpada, te 3 deponije šljake i pepela.

Istovremeno, na području Općine Tuzla je 61 ha zemljišta se vodi kao zaštićeni zeleni pojas, a vodotoci zauzimaju površinu od 224 ha.

Procjenjuje se da je ukupna sumnjiva površina (km²) od 7,42 km² zagađena minama i to na 12 ugroženih zajednica. Od 2004. godine samo su zabilježena 2 incidenta u jednoj zajednici koja trenutno ima srednji nivo uticaja. Prema Strategiji protivminskog djelovanja BiH od 2009-2019, planirano je da se u Općini Tuzla, do kraja 2019. godine potpuno eliminiše sumnjiva površina I i II kategorije prioriteta. Sumljiva površina III kategorije prioriteta u površini od 2,5km² bi ostala pod mjerama izviđanja i zabrane kretanja. (Izvor: Centar za uklanjanje mina u BiH, baza podataka BHMAIS, 1.12.2012.)

Kako ti možeš doprinijeti?

- "Kao pojedinac mogu učestvovati u radnim akcijama za uređenje ulice, Doma, parkova, ambulante"
- "Ličnim primjerom razvijati svijest kod građana o potrebi zaštite okoliša"
- "Uređenjem svog dvorišta, voćnjaka, balkona doprinosim ukupnoj uređenosti zajednice"
- "Svakodnevno radim i štitim zelene površine, stalno pričam komšijama da ne parkiraju na zelenu površinu"

Kako Fondacija pomaže?

- Sufinansiranjem građanskih, školskih i omladinskih projekata za uređenje naselja i unapređenje uslova življenja u Tuzlu
- Iniciranjem, pokretanjem, vođenjem i sufinansiranjem radnih akcija čišćenja i uređenja zelenih površina u svim dijelovima Općine Tuzla, kao i akcije pošumljavanja u naseljima Bukinje i Šiški Brod, te uređenje izvorišta pitke vode na Husinu i u Gornjoj Obodnici.

Rad i zapošljavanje

Ocjena građana: Zabrinjavajuće loše, situacija zahtjeva hitnu društvenu reakciju!

Raspoložive mogućnosti za zapošljavanje mogu doprinijeti opštem osjećaju vitalnosti u zajednici. Stabilan profesionalni razvoj i sigurno radno mjesto osnova su i za među-generacijsku solidarnost. Također, nivo ekonomske aktivnosti stanovništva i zaposlenosti utiču i na razvoj javnog sektora s obzirom da samo zaposlene osobe doprinose javnim prihodima, bilo kroz direktno ili indirektno oporezivanje. Ekonomskom razvoju zajednice jednako doprinosi i volonterski rad svakog pojedinca u zajednici.

Radna aktivnost

Sve zaposlene osobe od 15 do 64 godina i nezaposlene osobe koje aktivno traže posao ubrajaju se u radno aktivno stanovništvo kako bi se dobila stopa radne aktivnosti. Dok je u Evropi (EU27) 71% radno aktivnih u dobi od 15 do 64, u Tuzli taj procenat iznosi 46%. (Eurostat, Zavod za statistiku FBiH).

Zaposlenost

Zaposlenost značajno pada u posljednje četiri godine. Realna je procjena da je u 2012 oko 34% radno aktivnih u dobi od 15 do 64 bilo zaposleno ili 38 hiljada stanovnika, što je nešto viši prosjek u odnosu na BiH. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012)

Prema službenim statistikama o broju prijavljenih zaposlenih i nezaposlenih osoba, stopa zaposlenosti iznosi 28%. Prosječna stopa zaposlenosti u zemljama Evrope (EU27) iznosi 68%. (Zavod za statistiku FBiH i Eurostat)

Ukoliko uzmemo u obzir rezultate procjene stope zaposlenosti od 34% u odnosu na zvaničnu službeni statistiku za Tuzlu od 28%, možemo zaključiti da 6% ili oko 6,5 hiljada radnika radi na sivom tržištu. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Nazaposelnost

Od ukupnog broja radno aktivnih u Tuzli, oko 30 hiljada su nezaposleni koji aktivno traže posao. Stopa nezaposlenosti u Evropi (EU27) u 2012. godini iznosila 11%, u Tuzli je iste godine stopa nezaposlenosti iznosila 38,7% dok je u BiH 28 %. (Eurostat; Zavod za statistiku FBiH)

Plaće i doprinosi

13% zaposlenih ne prima redovno platu, a za dvostruko više njih poslodavci ne uplaćuju redovno zakonski propisane doprinose. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Prema subjektivnoj procjeni našeg istraživanja, svaka treća zaposlena osoba radi van svoje struke, tj. formalno školovanje koje su završili nije u skladu sa poslom koji trenutno obavljaju. Nešto veća neusklađenost je kod muškaraca i kod osoba koje žive u gradu. (Više u Izvještaju Vitalni Znaci Tuzle 2012).

Kako ti možeš doprinijeti?

- "Kupovati domaće proizvode"
- "Izbjegavati davanje mita"
- "Obrazovati se, konstantno učenje i prenošenje znanja na druge"
- "Volontirati!"

Kako Fondacija pomaže?

- Organiziranjem edukacija za mlade jačamo poduzetnički duh, promoviramo volonterizam i aktivni angažman mladih još u toku njihovog školovanja.
- Povezivanjem sa međunarodnim mrežama kao što je YEPP (www.yepp-community.org), obezbjeđujemo učešće naših mladih volontera i aktivista u razmjenama sa drugim mladima u Evropi. Aktivni mladi tako jačaju komunikacijske vještine i druge kompetencije za profesionalni razvoj i zapošljavanje.

Pripadnost i vodstvo

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Društvena i politička uključenost građanstva u život zajednice i "zdravi" društveni odnosi koji se razvijaju među ljudima u zajednici, doprinose jačanju osjećaj međusobnog povjerenja, saradnje i osjećaja pripadnosti zajednici.

Direktni mehanizmi učešća građana u procese donošenja odluka od javnog interesa kroz općinska vijeća, te indirektni oblici učešća putem lokalnih i opštih izbora, samo su osnova za formiranje upravnih mehanizama i podjelu političke moći. Ostali oblici učešća, preko mjesnih zajednica, neprofitnih organizacija, udruženja i fondacija, te direktno putem pokretanja različitih građanskih inicijativa i projekata, u Tuzli nisu dovoljno vidljivi i moraju biti snažnije promovisani i afirmisani od strane javnosti.

Glasanje na izborima

Stopa izlaznosti na opšte izbore je u porastu, dok je stopa izlaska na lokalne izbore u 2012. opala za 5%. Od ukupnog broj registrovanih birača za opšte izbore od 109.707 u 2010, na izbore je izašlo 56.690, tj. 52%. Od ukupnog broj registrovanih birača za lokalne izbore od 111.131 u 2012, na izbore je izašlo 45.781, tj. 41%. (Centralna izborna komisija)

Saradnja građana i lokalne administracije

Ukupan broj inicijativa/zahtjeva upućenih opštinskom vijeću od strane građana dvostruko je manji u 2011. nego u 2010. godini. Ukupan broj peticija podnesenih prema lokalnoj upravi u periodu 2009-2011. jednak je nuli! (Općina Tuzla)

Saradnja vlasti i građana se najčešće u našem okruženju definiše kao odnos između vladinog i nevladinog sektora. Od 46 organizacija, članica "Referentne grupe Tuzla", koje su uzele učešće u analizi potreba članstva decembra 2010, 16 organizacija je navelo da imaju i dalje nizak nivo saradnje sa vlastima.

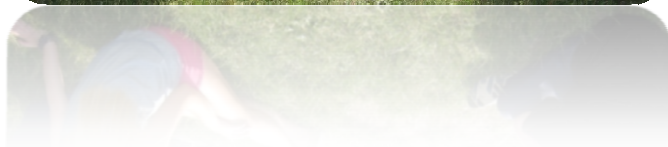
Članstvo u organizacijama civilnog društva

Oko 7% građana uključeno u političke partije i njihove omladinske ogranke. Tek 3,6 % ispitanih je učlanjeno u omladinske organizacije i asocijacije, a dodatnih 3% je učlanjeno u organizacije koje promiču ljudska prava ili se organizuju za pomoć socijalno ugroženim. Oko 3% ispitanih građana je učlanjeno u lovačka ili ribolovna društva, dok je manje od po 1% ispitanih učlanjeno u organizacije za zaštitu okoliša, religijske organizacije, te profesionalna udruženja. 7% ispitanih je izjavilo da je učlanjeno u sve druge navedene organizacije civilnog društva u Tuzli. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Obzirom da ne postoji jedinstveni Registar Udruženja i Fondacija koja djeluju na području BiH, možemo samo

procijeniti broj organizacija civilnog društva (OCD) koje djeluju na području Općine Tuzla, a registrovani su na različitim nivoima. Prema subjektivnim procjenama Fondacije tuzlanske zajednice, oko 600 aktivnih OCD-ova ima sjedište na prostoru općine Tuzla. (Izvori: Ministarstvo pravosuđa i Uprave TK-a iz 2009., Ministarstva pravde BiH iz 2011. pri čemu nedostaju podaci iz Federalnog Ministarstva pravde)

Prema podacima Registra Ministarstva pravde BiH, od 1183 udruženja i fondacija manje od 6% ima sjedište u Tuzli (70 udruženja), a od 103 fondacije, manje od 4% ima sjedište u Tuzli (4 fondacije). (Vitalni znaci Tuzle 2012).

Oblast djelovanja organizacija civilnog društva

Najveći broj OCD-a je registriran na kantonalnom nivou (njih 480) od kojih su najzastupljenija ona koja se udružuju radi određene teme: sport (154), boračka pitanja (35), kultura (31), socijalno ugroženi (24), studentska pitanja (23), etnička pitanja (20), hobiji (20), mladi (15), zaštita ljudskih prava (13), zaštita osoba sa invaliditetom (11), itd. (Vitalni znaci Tuzle 2012). (Lista udruženja registrovanih u Ministarstvu pravosuđa i uprave TK 2009).

Potrebe organizacija civilnog društva

Od 46 ispitanih, najveći broj organizacija je iskazalo potrebu za prosljeđivanje informacija o konkursima i pozivima na apliciranje projekata (njih 27), sticanje vještina i iskustva u pisanju prijedloga projekata (njih 23), te potrebom za stručnim kadrom u organizaciji (21 odgovor). Odmah nakon toga su istakli potrebu za boljom saradnjom sa vlastima (17), potrebom za sticanje vještina za okupljanje većeg broja članova (11), potreba za radnim prostorom (10), te boljom saradnjom sa medijima (6). (Analiza potreba neprofitnih organizacija na području TK iz decembra 2010, koju je provela mreža nevladinih organizacija "Referentna grupa Tuzla", decembar 2010)

Volontiranje

Svega 13% građana, uglavnom mlađih od 35 godina, volontiralo je u protekla tri mjeseca. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znak Tuzle 2012).

Od 46 ispitanih organizacija, na pitanje „Koliko volontera ima u prosjeku u vašoj organizaciji?“, njih 19 je odgovorilo da redovno angažuju od 31 do 40 volontera. Neke organizacije su na ovo pitanje odgovorile sa „Svi su volonteri“ ili „Organizacija nema volontere, nego su svi aktivisti, njih oko 30.“ (Analiza potreba neprofitnih organizacija na području TK iz decembra 2010, koju je provela mreža nevladinih organizacija "Referentna grupa Tuzla", decembar 2010)

Filantropija

Svaki drugi građanin Tuzle darivao je neprofitnoj ili humanitarnog organizaciji ili je učestvovao/la u humanitarnoj akciji. Prosječna finansijska donacija iznosila je oko 70KM, s tim da je 50% osoba, darivalo manje od 10KM. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znak Tuzle 2012).

Kako ti možeš doprinijeti?

- "Uključiti se u što više udruženja i u skladu sa svojim mogućnostima i istima pomoći u ostvarivanju njihovih programa"
- "Insistirati na povratu pravnog statusa MZ"
- "Pomoći bolesnim i starim osobama"
- "Napraviti spisak socijalno ugroženih porodica u svojoj MZ"
- "Raditi na organizovanju i animiranju mladih"
- "Ne učestvovati u diskriminaciji drugih"

Kako Fondacija pomaže?

- Promoviramo i jačamo sve oblike aktivnog građanstva u zajednici i društvu, uključujući ohrabrivanje građana da se interesno povezuju u organizacije civilnog društva s ciljem zadovoljavanja potreba i poboljšanja uslova življenja svih kategorija stanovništva.
- Razvijamo mrežu Aktivnih građana Tuzle koju čine vođe različitih organizacija, grupa i institucija u 13 MZ u Tuzli i sufinansiramo partnerske projekte aktivnih zajednica u Tuzli
- Sa parterima u aktivnim zajednicama radimo na angažovanju društveno odgovornih preduzeća u razvoj zajednice i jačamo lokalnu filantropiju omogućujući da lokalne firme i pojedinci ulažu u lokalne projekte.

Lokalna mobilnost

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Oblik lokalnog transporta koji koriste građani postaje sve važniji faktor za zajednicu kada se govori o zaštiti okoline i stvaranju ugodnijeg životnog ambijenta. Ključni pokazatelji obuhvataju upotrebu alternativnog prevoza, upotrebu javnog prevoza, dijeljenje prevoza i druge oblike transporta koji su manje štetni za okoliš. Suštinski, smanjenje udjela privatnih automobila u ukupnom prevozu građana, uz korištenje drugih oblika transporta, predstavlja jedan od najznačajnijih izazova kako za sve gradove u Evropi, tako i za Tuzlu.

Urbana mobilnost građana u Tuzli se uglavnom odvija privatnim automobilima i autobusima gradskog prevoza. Pored toga, korištenje bicikla je sve češći oblik prevoza, pogotovo kod mlađe populacije.

Vrijeme potrebno za odlazak na posao i u školu

U prosjeku, stanovnicima Tuzle je potrebno nešto manje od pola sata za odlazak na posao ili školu. Za one osobe koje putuju sa sela, prosjek je 35 minuta, a za one koje putuju iz grada, prosjek je 21 minuta. Zanimljivo je da je približno jednako potrebno vremena za osobe koje koriste automobil (27 min) i za one koji koriste gradski prevoz (30 min). (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Privatna vozila i dijeljenje prevoza

Broj registrovanih automobila nešto je smanjen u 2010. i 2011. godini u odnosu na 2009. godinu. U 2011. u Tuzli je bilo registrovano 27.479 automobila što u prosjeku znači da jedan automobil dolazi na pet stanovnika. (MUP TK)

Automobil kao prevozno sredstvo koriste u najvećoj mjeri osobe između 35 i 54 godine starosti. Od ukupnog broj osoba koje koriste automobil za prevoz do posla ili škole, njih 21% dijeli prevoz sa komšijama i kolegama. Žene mnogo češće dijele prevoz od muškaraca. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

U Tuzli ima 36 parkirališta sa 1.621 parking mjestom. (Općina Tuzla, Strategija razvoja, Knjiga 1: 2011)

Gradski prevoz

Gradski prevoz obavlja se autobusima i ima velike kapacitete: na opštinskim linijama saobraća 110 autobusa. Ipak, prodaja mjesečnih karata u 2011., na području cijelog TK je u opadanju. (GPS Tuzla).

Gradski prevoz najčešće koriste mladi i osobe iz predgrađa. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Planinarenje i korištenje bicikla

Dužina namjenskih uređenih biciklističkih staza na području Općine Tuzla je 3,5 km, dok je dužina namjenski uređenih staza za pješaćenje na području Općine Tuzla 65 km. U oba slučaja, kapaciteti za biciklizam i pješanje se nije mijenjao u posljednje tri godine. (PD Konjuh Tuzla).

18% svih stanovnika koristi bicikl, a svega 8% redovno planinari. U oba slučaja, muškarci češće od žena. Ne postoji značajnija razlika s obzirom na tip naselja u kojem žive građani. Najznačajniji nalaz u ovom pogledu je taj da gotovo svaka druga osoba u dobi od 15 do 34 godine koristi bicikl, dok ostale dobne skupine koriste znatno rjeđe. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Kako ti možeš doprinijeti?	Kako Fondacija pomaže?
"Koristit ću gradski prevoz umjesto auta"	- Podržavamo kampanje za unapređenje usluga javnog prijevoza koje su pokrenuli aktivni omladinci i građani, te aktivnosti biciklista, planinara i izviđača iz našeg grada.
"Voziti po propisima"	
"Poštovat ću saobraćajnu i pješačku kulturu"	

Ekonomija i poduzetništvo

Ocjena građana: Loše, potrebno je učiniti nešto!

Poslovni subjekti i domaćinstva predstavljaju ponudu i potražnju svake ekonomije. Domaćinstva se javljaju kao korisnici roba i usluga koje nude privredni subjekti, a ujedno im nude i radnu snagu na tržištu rada. Na taj način, u čvrstoj su međuzavisnosti i zajedno određuju ukupan ekonomski rezultat svake zajednice.

Mogućnosti za mikro, malo i srednje preduzetništvo, predstavljaju značajnu priliku za veliki broj trenutno neaktivnih i nezaposlenih osoba. Međutim, da bi se koristile ove mogućnosti potrebno je mnogo dosljednih inicijativa, te podrška za dolazak do tržišta i pristup povoljnom finansiranju.

Ekonomski sektori

Rudarstvo, prerađivačka industrija, trgovina, poslovanje sa nekretninama, te građevinarstvo su ekonomski sektori koji zapošljavaju većinu radne snage na formalnom tržištu rada. Trgovina je sektor sa najvećim udjelom u ukupnom iznosu investicija na području opštine Tuzla. Ovaj sektor bilježi stabilnu visinu investicija u periodu 2008-2010, sa 50 miliona KM u 2010. godini. Međutim, većina sektora doživjela je značajan pad investicija u 2010. godini, izuzev rudarstva, trgovine, saobraćaja, poslovanje sa nekretninama, te javnog sektora. (Izvor: Općina Tuzla, Strategija razvoja – Socio-ekonomska analiza, 2011)

Poslovni subjekti

Od ukupnog broj privrednih društava (dd ili doo) registrovanih u TK na kraju 2011. godine, 41% je na području Tuzle, ili ukupno 3.239. Od ukupnog broja registrovanih obrta, njih 31% je na području Tuzle, ili 3.250. (Zavod za statistiku FBiH)

U 2012. godini prijavljeno je 127 novih obrta, od kojih je najviše djelatnosti srodnih obrtu (38), taxi prevoznika (24), firzerske djelatnosti (19), prevoznicike djelatnosti (12), te pekarske (6) i poljoprivredne djelatnosti (5). Istovremeno, u 2012. trajno se odjavilo 118 obrta, od čega najviše djelatnosti srodnih obrtu (35), taxi prevoznika (23), nešto firzerske djelatnosti (6), te 10 obrta knjigovodstvene djelatnosti i 10 prevoznicike djelatnosti. Privremeno su se odjavila 22 obrta. (Obrtnička komora TK)

Zaposleni u administrativnoj vlasti

U administrativnoj službi Općine Tuzla, krajem 2011. bilo je zaposleno 489 radnika, na osnovu čega se može zaključiti da na jednog zaposlenog u lokalnoj administraciji dolazi 270 stanovnika. Prema ovim pokazateljima, imamo odlične predispozicije za ostvarivanje dobre saradnje sa lokalnom administracijom s obzirom da u drugim gradovima BiH, znatno više stanovnika se mora obratiti jednom službeniku, npr. u Banjaluci 666 stanovnika, u Travniku 512, te Zenici 412 stanovnika na jednu zaposlenu osobu u lokalnoj upravi. U Sloveniji je, na primjer, na 460 stanovnika zaposlena jedna osoba u lokalnoj administraciji. (Izveštaj o kvalitetu života za 2012, Centri civilnih inicijativa).

Zaposleni u organizacijama civilnog društva

Veliki broj organizacija u Općini Tuzla ima iskustva u pripremi i provedbi projekata i često raspolažu značajnim međunarodnim izvorima finansiranja. Takve organizacije aktivno utiču na dotok finansijskih sredstava u državu, odnosno općinu, te omogućavaju finansiranje onih aktivnosti koje državne službe ne mogu pokriti.

U okviru Analize potreba neprofitnih organizacija na području TK iz decembra 2010, koju je provela mreža nevladinih organizacija "Referentna grupa Tuzla", od 46 ispitanih, 27 organizacija ima uposlene na puno radno vrijeme, pri čemu se raspon uposlenih kreće od najmanje 2 uposlena do 200, što prema broju zaposlenih

se klasificira u mala preduzeća pri čemu su ona neprofitnog tipa i imaju socijalnu dimenziju rada. Najveći broj organizacija koje su učestvovala u ispitivanju (19 ili 41,3%) ima godišnji budžet preko 100.000 KM, dok 6 (13,04%) organizacija ima budžet od 50 000 – 100 000KM, zatim slijedi 7 (15,22%) organizacija sa prosječnim godišnjim budžetom od 10 000 – 50 000KM, dok 13 (28,26) organizacija ima budžet do 10 000KM.

Poduzetništvo

Samo 9% građana su u 2012. godini pokušali pokrenuti vlastiti biznis. Svega 5% mladih do 34 godine od kojih su svi isključivo muškarci. Preduzetništvo među mladima do 34 godine vrlo rijetko, a među mladim ženama ga uopšte nema. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Na nivou ukupne populacija u Tuzli odnos između muškaraca i žena je 2 : 1 u sektoru poduzetništva. Još 2009. godine Globalni monitor preduzetništva upozorava da je „potrebno intenzivirati napore u ohrabrivanju žena na pokretanje biznisa i jačanju njihovih poduzetničkih sposobnosti. Podrška ženama u započinjanju biznisa ocijenjena je od strane stručnjaka iz BiH najmanjom ocjenom u regiji.“ (GEM 2009: str. 72) .

Članovi domaćinstva sa primanjima

U svakom drugom domaćinstvu ukupne populacije samo jedna osoba na određen način doprinosi kućnom budžetu. Na selu je 2/3 takvih domaćinstava, dok ih je u gradu oko 1/3. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Prosječna plata

Prosječna neto plata u Tuzli u 2011. godini iznosila je 842KM, što je za oko 3% više od prosjeka Federacije (819 KM). Međutim, dok je na nivou Federacije zabilježen rast od 2% u visini plate na godišnjem nivou, u Tuzli nije došlo do promjene. (Zavod za statistiku FBiH).

Prosječan mjesečni prihod u Tuzli iznosi oko 950KM, a najveći broj domaćinstava ostvaruje mjesečni prihod od oko 1250KM. (Anketa na reprezentativnom uzorku za cijelu populaciju, realizovana u okviru Vitalnih Znaka Tuzle 2012).

Kako ti možeš doprinijeti?

"Razmisliti kako pokrenuti vlastiti bizis, ispitati potrebe"
"Podijeliti svoje znanje o pčelarstvu sa zainteresovanim građanima"

Kako Fondacija pomaže?

Putem tematskih, namjenskih i drugih fondova podržavamo inovativne projekte i projekte koji imaju za cilj razvoj poduzetničkog duha kod djece i mladih.

Deset razloga zbog kojih ljudi biraju fondacije za lokalni razvoj (community fondacije)

1 Mi smo lokalna fondacija sa čvrstim temeljima u zajednici i dio smo svjetskog pokreta „community fondacija“¹.

2 Blisko sarađujemo sa svojim donatorima kako bi uskladili potrebe zajednice sa njihovim filantropskim željama i vizijama.

3 Identifikujemo dugoročne potrebe zajednice i njene mogućnosti, te ulažemo u rješenja koja zajednici dozvoljavaju da sama bira put kojim želi ići.

4 Razmatramo i uzimamo u obzir raznolike potrebe zajednice i obezbjeđujemo grantove za najširi mogući spektar organizacija i inicijativa.

5 Prilagođavamo svoje usluge potrebama donatora i prihvatamo finansijske i nefinansijske donacije, nudeći najpovoljnije mogućnosti za darivanje.

6 Gradimo trajne fondove, ali i one koji odgovaraju hitnim potrebama, čime pomažemo zajednici da osigura vitalniju budućnost.

7 Udružujemo različite donacije kako bi postigli najveće efekte u zajednici.

8 Vjerujemo da je snaga u raznolikosti, tako da okupljamo cijelu zajednicu u cilju stvaranja novih ideja, jačanje osjećaja pripadnosti i lokalne filantropije.

9 Transparentno i pouzdano upravljavamo povjerenim resursima zajednice pokazujući tako da smo odgovorni, otvoreni i fleksibilni.

10 Gradimo vitalnost zajednice i duh zajedništva koji se razvija kada ljudi vjeruju da njihova zajednica pruža jednake mogućnosti za sve.

¹www.globalfundcommunityfoundations.org